

Primăria Carașova
Strategia de dezvoltare durabilă a Comunei Carașova 2014-2020



STRATEGIA DE DEZVOLTARE DURABILĂ
A COMUNEI CARAȘOVA
ÎN PERIOADA 2014-2020

NOIEMBRIE 2013

CUPRINS

Cuvânt înainte

1. Procesul planificării strategice	5
1.1 Dezvoltarea durabilă	5
1.1.1 <i>Cadru conceptual</i>	5
1.1.2 <i>Istoric</i>	7
1.1.3 <i>Nivele europene atinse în contextul dezvoltării strategice durabile a comunei</i>	9
1.2 Ce este planificarea strategică	11
1.2.1 <i>Elaborarea strategiei</i>	11
1.2.2 <i>Etapale planificării strategice</i>	12
1.2.3 <i>Metodologia utilizată</i>	12
2. Corelarea cu programele Uniunii Europene	14
2.1 Contextul european de dezvoltare rurală durabilă	14
2.2 Planul Național de dezvoltare (PND)	15
2.3 Dezvoltare Regională	19
2.3.1 <i>Politica de dezvoltare a Regiunii Vest</i>	23
2.3.2 <i>Politica de dezvoltare a județului Caraș – Severin</i>	32
3. Prezentare generală a Comuna Carașova	60
3.1 Localizare regională și județeană	60
3.2 Poziție geografică și limite	61
3.3 Istoric	62
3.3.1 <i>Atestare documentară, mărturii ale evoluției comunității</i>	62
3.3.2 <i>Oameni de seamă</i>	70
3.3.3 <i>Tradiții</i>	71
3.4 Cadru fizico – geografic	75
3.4.1 <i>Relief</i>	77
3.4.2 <i>Geologia</i>	77
3.4.3 <i>Tectonica</i>	78
3.4.4 <i>Hidrologia</i>	78
3.4.5 <i>Solurile</i>	80
3.4.6 <i>Clima</i>	81
3.4.7 <i>Vegetația și fauna</i>	82
3.4.7.1 <i>Vegetația</i>	83
3.4.7.2 <i>Fauna</i>	85

3.5 Populația	86
3.5.1 Ocupațiile carașovenilor	86
3.5.2 Forța de muncă	86
3.5.3 Structura populației	87
3.6 Educația, Sănătatea, Cultura	91
3.6.1 Educația	91
3.6.2 Sănătatea	92
3.6.3 Cultura	92
3.7 Infrastructura	93
3.7.1 Circulația	93
3.7.2 Dotări tehnico – edilitare	94
3.8 Agricultură și Comerțul	95
3.8.1 Agricultură	95
3.8.2 Agenți economici	97
3.9 Turismul	98
4. Analiza SWOT	103
4.1 Metodologie	103
4.2 Analiza generală a comunei Carașova	104
4.3 Analiza SWOT pe domenii de acțiune strategică	110
4.3.1 Infrastructura, Utilități Publice, Comunicații	110
4.3.2 Analiza infrastructurii Social – Culturale	112
4.3.3 Analiza SWOT prin prisma factorilor economici și ai turismului	115
5. Strategia de dezvoltare durabilă a comunei Carașova	122
6. Viziunea comunitară a locuitorilor comunei Carașova	125
7. Portofoliul de proiecte	126
8. Măsuri de dezvoltare strategică	169

„Dezvoltarea armonioasă a teritoriului

este un imperativ al oricărui stat civilizată

pentru asigurarea bunăstării tuturor cetățenilor săi.”

Cuvânt înainte

În timp ce globalizarea devine un fenomen tot mai răspândit, în întreaga lume, noi manifestări ale „europenizării” își fac simțită prezența pe continent. Granițele devin din ce în ce mai puțin importante în procesul de unificare, iar timpul și distanțele își pierd și ele din semnificație. Oamenii încep să pună, din ce în ce mai evident, accentul pe schimbare. Trecuți parcă mai ieri prin epocile agriculturii și mai apoi ale industrializării, ne aflăm astăzi în plină epocă de intensificare nemaivăzută a fluxurilor de informație. Mai mult decât oricând, comunitățile locale sunt forțate să găsească modalități noi și creative pentru a face față presiunilor cu care se confruntă. Abordări noi sunt necesare atât pentru a rezolva problemele prezentului, cât și pe cele ale viitorului. Cel mai mare dintre pericolele cu care ne confruntăm este perspectiva ca realitatea din jurul nostru să evolueze mai repede decât înțelegerea noastră asupra realității. Schimbările pot crea situații noi și necunoscute. Noile probleme apărute nu pot fi rezolvate prin vechile soluții, de aceea dezvoltăm viziuni pe care ulterior le traducem în strategii viabile, generăm și exploataăm idei noi, ne asumăm riscul de a inova permanent, judecăm realități, obiective și luăm decizii importante.

Pornind de la premisa că dezvoltarea durabilă este un concept în evoluție, foarte dinamic și cu multe dimensiuni și interpretări, putem afirma că este, de asemenea, un proces al schimbării permanente, foarte legat de contextul local, nevoi și priorități zonale. El are drept deziderat nevoia de a asigura un viitor durabil.

Dezvoltarea durabilă definește un cadru teoretic stabil pentru luarea deciziilor în orice situație în care se regăsește un raport de tipul om-mediul, fie ca este vorba de mediul natural, economic sau social. Realizarea acestui cadru teoretic implica o activitate de management, organizare și de decizie ce constituie, în fond, planificarea strategică.

Datorită ponderii ridicate a zonelor rurale, se pune accentul pe promovarea dezvoltării integrate și durabile a acestora, prin optimizarea sectoarelor existente, încurajarea diversificării activităților economice și sociale, susținerea dezvoltării și modernizării infrastructurii și accesul la tehnologie.

Creșterea calității vieții prin preservarea mediului, îmbunătățirea condițiilor de viață și accesul la serviciile de baza constituie elemente ale planificării strategice a mediului rural care trebuie să urmărească, de asemenea și menținerea unor comunități rurale viabile, prin păstrarea culturii și tradițiilor acestora.

În consecință, este necesară o prioritizare clară a inițiativelor de dezvoltare, fundamentată pe o analiză riguroasă a situației locale specifice, astfel încât să fie maximizat impactul socio-economic al acestor investiții, în contextul resurselor inevitabil limitate disponibile pentru mobilizare în orizontul de timp 2014-2020.

„Dezvoltarea Durabilă este dezvoltarea care asigură necesitățile prezente fără a compromite posibilitățile generațiilor viitoare de a-și sătisface propriile necesități”.

(Raportul Comisiei Brundtland 1987)

PROCESUL PLANIFICĂRII STRATEGICE

DEZVOLTAREA DURABILĂ

1.1 Cadrul conceptual

Conceptul de *dezvoltare durabilă* (sustenabilă) s-a cristalizat în timp, pe parcursul mai multor decenii, în cadrul unor dezbateri științifice aprofundate pe plan internațional și a căpătat valențe politice precise în contextul globalizării.

Conceptul de *dezvoltare durabilă*, a luat naștere din necesitatea găsirii răspunsurilor la întrebări precum:

- 1. Cum putem concilia progresul economic și social fără a pune în pericol echilibrul natural al planetei?
- 2. Cum putem repartiza bogăția între țările dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate?
- 3. Cum putem asigura un trai decent unui număr însemnat de milioane oameni aflați în pericol, în regiunile în care planeta suferă în urma exploatărilor excesive a resurselor naturale?
- 4. Cum putem acționa în vederea asigurării generațiilor viitoare unui biosistem sănătos?”

Dezvoltarea durabilă este practic un proces holistic, care combină aspectele sociale, economice și naturale, fiind implicată în două mari probleme ale omenirii : capacitatea de a crea și cea de a distruge.

Elementele principale ce caracterizează dezvoltarea durabilă sunt:

- 1. **domeniul economic** (management eficient al resurselor) care are reperate: veniturile familiei, productivitatea afacerilor, stabilitate, echitate și eficiență

- **domeniul natural** (menținerea unei baze naturale a vieții, prin reducerea încărcărilor cu deșeuri a ecosistemului) care are reperele: sănătatea ecosistemului, prevenirea poluării, biodiversitate și resursele naturale
- **domeniul social** (nevoile societății) care are reperele: participare, consultare, egalitate, mobilitate sociala și dezvoltarea instituțiilor.

Conceptul de dezvoltare economică durabilă reprezintă acea formă de dezvoltare economică în cadrul căreia se urmărește ca satisfacerea cerințelor prezente, de consum, să nu compromită sau să prejudicieze pe cele ale generațiilor viitoare. Preocupările tot mai accentuate privind dezvoltarea economică durabilă și viabilă, sunt legate de un complex de probleme cu care se confruntă, în prezent omenirea, și anume: sărăcia în mijlocul belșugului; degradarea mediului înconjurător, extinderea necontrolată a urbanizării; nesiguranța ocupării unui loc de muncă; înstrăinarea interetnicului; înlăturarea valorilor tradiționale; inflația, șomajul, crize monetare, economice și geografice etc.

Conceptul de dezvoltare durabilă exprimă procesul de lărgire a posibilităților prin care generațiile prezente și viitoare își pot manifesta pe deplin opțiunile în orice domeniu – economic, social, cultural și politic, omul fiind așezat în centrul acțiunii destinate dezvoltării. Dezvoltarea economică durabilă presupune existența unor condiții economice, culturale și de mediu favorabile. Dacă din perspectiva istorică, condițiile economice au avut un rol covârșitor în evoluția speciei umane, celelalte condiții nu mai pot fi, astăzi, ignorate, componenta economică reprezentând, însă factorul esențial al dezvoltării.

Elementul central al conceptului de dezvoltare durabilă este prezentat de interacțiunea dintre populație, progres economic și potențialul de resurse naturale, evidențiindu-se ca probleme esențiale: optimizarea raportului nevoi – resurse, efective de atins, mijloace necesare, pe baza compatibilității lor reciproce în timp și spațiu. Trebuie să fie conceput și realizat un asemenea mediu economic care, prin acțiunile și ieșirile sale, se afla în compatibilitate dinamică cu mediul natural, dar și cu nevoile prezente și viitoare ale generațiilor care coexista și se succed.

1.2 Istoric

Pornind de la premisa că dezvoltarea durabilă este un concept în evoluție, foarte dinamic și cu multe dimensiuni și interpretări, putem afirma că este, de asemenea, un proces al schimbării permanente, foarte legat de contextul local, nevoi și prioritățile zonale. El are drept deziderat nevoia de a asigura un viitor durabil.

În istoria recentă, prima semnalare a faptului că evoluțiile economice și sociale ale statelor lumii și ale omenirii în ansamblu nu mai pot fi separate de consecințele activității umane asupra cadrului natural s-a făcut în raportul din 1972 al Clubului de la Roma intitulat *Limitele creșterii* (Raportul Meadows). Documentul sintetiza datele privind evoluția a cinci parametri (*creșterea populației, impactul industrializării, efectele poluării, producția de alimente și tendințele de epuizare a resurselor naturale*), sugerând concluzia că modelul de dezvoltare practicat în acea perioadă nu poate fi susținut pe termen lung. Astfel, problematica raporturilor dintre om și mediul natural a intrat în preocupările comunității internaționale încă de la prima Conferință asupra Mediului (Stockholm, 1972), unde s-a discutat despre problemele poluării, epuizării resurselor, deteriorării mediului, pericolul disparițiilor unor specii, nevoia de creșterea nivelului de trai al oamenilor; tot aici se subliniază legătura indisolubilă între calitatea vieții și calitatea mediului pentru generațiile actuale și viitoare. Aceasta s-a dezvoltat ulterior în lucrările Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare, constituită în 1986. Raportul acestei Comisii, prezentat în 1987 de G. H. Brundtland și intitulat *Viitorul nostru comun* a oferit prima definiție acceptată a dezvoltării durabile fiind: „o dezvoltare care să satisfacă nevoile generației actuale fără a compromite capacitatea generațiilor de a-și satisface propriile nevoi”.

Conceptul de dezvoltare durabilă reprezintă rezultatul unei abordări integrate a autorităților politici și decizionali în care protecția mediului și creșterea economică pe termen lung sunt considerate complementare și reciproc dependente.

De la acest punct, problemele complexe ale dezvoltării durabile au căpătat o dimensiune politică globală, fiind abordate la cel mai înalt nivel la Conferința Mondială pentru Mediu și Dezvoltare Durabilă de la Rio de Janeiro (1992), denumită în continuare **Conferința secolului**. Aici, 120 națiuni, au avut ca scop stabilirea unei strategii a dezvoltării economice, industriale și sociale în lume, fiind acceptată

ideea ca dezvoltarea durabila reprezintă "o noua cale de dezvoltare care să susțină progresul uman pentru întreaga planeta și pentru un viitor îndelungat". S-a obținut consensul pentru un plan de dezvoltare durabila numit Agenda 21 și doua seturi de principii, Declarația de la Rio cu privire la mediu și dezvoltare și Principiile pădurii.

Inclus în anul 1997 în **Tratatul de la Maastricht**, ca obiectiv politic al UE, conceptul de dezvoltare durabila a capotat noi dimensiuni , fiind abordat la Sesiunea Speciala a Adunării Generale O.N.U și adoptarea Obiectivelor Mileniului (2000) și la Conferința Mondială pentru Dezvoltare Durabilă de la Johannesburg (2002).

In anul 2008, a fost elaborata Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030 având ca motto ideea "*Menține sănătos ceea ce te menține sănătos*", document aprobat prin H.G. nr. 1460 din 12 noiembrie 2008, publicata în Monitorul Oficial nr. 824 din 8 decembrie 2008. Strategia recomanda mecanisme specifice la nivelul autoritarilor centrale, locale dar și la nivelul societarii civile, sub egida Academiei Romane, pentru monitorizarea implementării obiectivelor stabilite."

Documente programatice și strategiile sectoriale elaborate pre și post-aderare ca bază de referință pentru Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030:

- *Tratatul de Aderare România – Uniunea Europeană*
- *Planul National de Dezvoltare 2007-2013 (PND)*
- *Cadrul Strategic National de Referință 2007-2013 (CSNR)*
- *Programul National de Reformă*
- *Programul de Convergență*
- *Strategia post-aderare a României*
- *Raport asupra Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului*

În cadrul acestor procese au fost adoptate o seamă de convenții internaționale care stabilesc obligații precise din partea statelor și termene stricte de implementare privind schimbările climatice, conservarea biodiversității, protejarea fondului forestier și zonelor umede, limitarea folosirii anumitor produse chimice, accesul la informații privind starea mediului și altele, care conturează un spațiu juridic internațional pentru aplicarea în practică a preceptelor dezvoltării durabile.

Conceptul de dezvoltare are ca premisă constatarea ca civilizația umană este un subsistem al exosferei, dependent de fluxurile de materie și energie din cadrul acesteia, de stabilitatea și capacitatea ei de autoreglare. Politicile publice care se elaborează pe această bază, urmăresc restabilirea și menținerea unui echilibru rațional, pe termen lung, între dezvoltarea economică și integritatea mediului în forme înțelese și acceptate de societate.

1.1.3 Nivele europene atinse în contextul dezvoltării durabile a comunei

În accepție generală, dezvoltarea durabilă este definită ca fiind *dezvoltarea care satisface nevoile actualei generații fără a priva generațiile viitoare de posibilitatea de a le satisface pe ale lor.* Să u cu alte cuvinte dezvoltarea durabilă înseamnă ameliorarea calității vieții respectând capacitatea ecosistemelor de a susține această viață.

Așa după cum se poate observa, conceptul în sine de dezvoltare durabilă depășește cu mult pe acela de protecție a mediului, întrucât ia în considerare nu numai salubritatea și integritatea mediului natural pentru nevoi imediate, ci pe termen lung. De aceea este mai nimerit să definim dezvoltarea durabilă ca fiind *acea dezvoltare care oferă servicii economice, sociale și ambientale de baza tuturor locuitorilor unei comunității fără să compromită viabilitatea sistemelor naturale, sociale și economice, ce depind de furnizarea acestor servicii.*

Începând cu anul 2007, statele membre au început, mai mult să u mai puțin, să încorporeze în strategiile și politica lor, obiectivele dezvoltării durabile și să pună în practică principii și concepte noi cum sunt : *integrarea, cooperarea, subsidiaritatea sau sinergismul.*

Astfel :

- ✦ **Integrarea** – este un demers al comunității care ia în considerare politicile, planurile și programele atât pe orizontală, cât și pe verticală, respectiv integrează factorii timp și spațiu, integrează valori și comportamente, ținând cont de nevoile individului și capacitatea instituțională de a le satisface ;

- ✦ **Cooperarea** – un demers ce recunoaște interdependența tuturor părților componente ale unui sistem, respectiv egalitatea accesului la resurse, promovarea consensului în luarea deciziilor, lucrul în echipa etc. ;
- ✦ **Subsidiaritatea** – constă în faptul că deciziile trebuie luate și acțiunile executate la nivelul cel mai potrivit posibil, la nivelul la care problemele locale sunt cel mai bine înțelese și rezolvate, în acord cu competențele și resursele de care se dispune ;
- ✦ **Sinergismul** – înseamnă să se creeze un ansamblu care, în integralitatea sa , este superior calitativ sumei părților să le componente, cu alte cuvinte să se adopte o viziune strategică ciclică, în spirală, mai degrabă decât liniară ;

Nu există o metodă globală unică pentru atingerea obiectivelor dezvoltării durabile. Punerea în aplicare a instrumentelor necesare obligă comunitățile locale să adopte metode noi de gestionare și administrare a teritoriului.

Cheia succesului o reprezintă integrarea dintre diferitele nivele ierarhice de putere (integrarea verticală) și toți factorii implicați în procesul de decizie (integrare orizontală). Modalitatea prin care se obține această integrare rămâne însă, la latitudinea fiecărei comunități, acestea având posibilitatea să aleagă, funcție de resurse și dorințele membrilor ei.

Conștientizarea problemelor cu care se confruntă comunitatea, atât de către factorii de decizie, cât și de către cetățeni va accelera găsirea soluțiilor optime necesare atingerii obiectivelor dezvoltării durabile.

Orice proces de elaborare a strategiilor și planurilor de acțiune trebuie să fie supus consultării tuturor categoriilor sociale, pentru a avea siguranța că odată adoptate ele vor fi puse în practică, pentru că reprezintă expresia voinței majorității membrilor comunității.

Acest lucru se poate realiza prin : sensibilizarea și educarea oamenilor, prin consultarea și atragerea participării lor la realizarea măsurilor, prin crearea de parteneriate și prin măsurarea, supravegherea, evaluarea și declararea progreselor înregistrate pe calea dezvoltării durabile.

2. CE ESTE PLANIFICAREA STRATEGICĂ

2.1 Elaborarea strategiei

Elaborarea unei strategii de dezvoltare socio - economică pentru o comunitate este ca planificarea unei calatorii lungi în care apar o serie de evenimente. Înainte de a pleca la drum trebuie să știm pe unde mergem, ce resurse avem, pe cine luam cu noi în călătorie și care este perioada de timp în care trebuie să ne încadram pentru a ajunge la destinația finală.

Existenta unei strategii de dezvoltare economică și sociala ne ajuta să creăm o viziune asupra comunității, ne oferă imaginea în care credem și pentru care muncim. Ne pune la dispoziție o imagine completa asupra modului în care economia, mediul, infrastructură se pot îmbunătăți.

Prin elaborarea strategiei se oferă un cadru de lucru astfel: după analiza nevoilor și a perspectivelor fiecărui grup de interes se stabilesc obiective de dezvoltare și se concretizează o serie de priorități și măsuri pentru îndeplinirea obiectivelor. Strategia de dezvoltare pune la dispoziția autorităților locale un ghid în vederea îmbunătățirii vieții în comuna și a reducerii discrepantelor între satele componente ale acesteia.

Strategia de dezvoltare socio - economică a comunei Carașova a fost realizată în urma desfășurării mai multor întâlniri cu grupurile de lucru comunitare și a unui proces de chestionare/interogare a populației din cele trei sate aferente comunei. Cele patru grupuri de lucru comunitare care au colaborat cu echipa de consultanți la elaborarea strategiei au fost:

- Consilierii locali;
- Angajații administrației publice locale;
- Reprezentanții agenților economici;
- Actorii principali locali (medici, directorul scolii, preoți, reprezentanți ai instituțiilor de cultura, educație, asistenta sociala).

Planificarea strategica are drept scop maximizarea eficienței utilizării resurselor locale și dezvoltarea unei viziuni asupra viitorului comunității.

1.2.2 Etapele planificării strategice

Elaborarea Strategiei de dezvoltare socio – economică a Comunei Carașova, a început prin culegerea de informații despre comună.

După perioada de culegere a informațiilor s-au demarat întâlnirile cu grupurile de lucru din comuna. Cele patru grupuri de lucru au fost:

- Consilierii locali;
- Reprezentanții agenților economici;
- Angajații administrației publice locale;
- Actorii principali locali (medici, directorul școlii, preoți, etc).

Împreună cu aceștia s-au stabilit domeniile prioritare în dezvoltarea comunei. După întâlnirile cu grupurile de lucru și stabilirea domeniilor prioritare, s-a realizat analiza SWOT, stabilindu-se punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și riscurile. Rolul planificării strategice este de a ajuta comunitatea să orienteze dezvoltarea economică și socială spre realizarea unor obiective fezabile pe termen mediu și lung.

În urma întâlnirilor cu grupurile de lucru și a procesului de chestionare a locuitorilor comunei credem ca implicarea actorilor locali în dezvoltarea socio - economică a comunei Carașova este satisfăcătoare dar va crește în perioada următoare prin implicarea acestora în procesul de implementare a proiectelor de dezvoltare. Managementul implementării strategiei va fi asigurat în primul rând de aparatul administrativ care are rolul de demarator de proiecte. Oportunitatea atragerii fondurilor prin APL, IMM, ONG și parteneriate public – private, va avea ca rezultate atragerea surselor de finanțare pentru proiecte identificate ca prioritare în scopul realizării obiectivelor propuse de strategie.

1.2.3. Metodologie utilizată

Dezvoltarea comunei Carașova prin participarea publică reprezintă sprijinul și implicarea localnicilor pentru demararea de proiecte, responsabilizarea factorilor implicați, reducerea costurilor, creșterea transparenței, obținerea de rezultate și

important, eliminarea sentimentului și a stării de neputință și inutilitate fata de comunitate.

Metodologia utilizată în procesul de elaborare:

Evaluarea potențialului economico - social;

Analiza SWOT

Elaborarea Strategiei de dezvoltare socio - economică a Comunei Carașova

- elaborarea viziunii, a obiectivului general, a obiectivelor strategice, a priorităților și măsurilor;

Implementarea Strategiei de dezvoltare socio - economică a Comunei Carașova

- finanțarea proiectelor; prioritizarea proiectelor; monitorizarea și evaluarea procesului de implementare a strategiei; actualizarea, periodică sau nu și dacă este cazul a strategiei.

- Evaluarea potențialului socio - economic al Comunei

A fost realizată evaluarea infrastructurii, a mediului, a stării economice, sociale și de sănătate a locuitorilor, ținând cont de faptul ca trebuie să valorificăm oportunitățile existente.

- După realizarea bazei de date, acestea au fost analizate cu ajutorul analizei SWOT (**S**trengths - *puncte tari*, **W**eaknesses - *puncte slabe*, **O**portunities - *oportunități*, **T**hreats - *riscuri/amenințări*).

Prin realizarea analizei SWOT, s-a urmărit stabilirea situației atât a mediului intern, cât și a celui extern.

- Elaborarea strategiei a fost realizată în vederea implementării cu succes a cât mai multor proiecte cu finanțare nerambursabilă și nu numai. Strategia are drept scop reducerea decalajului economic și social dintre comunele din regiunea Vest și Comuna Carașova pe de o parte și pe de alta parte reducerea decalajului dintre satele componente ale comunei.